

Domníváme se, že využití standardizovaných psychologických testů, hodnotících komunikaci mezi žáky, je v dnešním, stále zřetelnějším virtuálním chápání skutečnosti především pubescentními žáky, velmi potřebné. Většina dospívajících je ve škole i mimo ni stále více přesvědčována o tom, že k udržování nezbytných sociálních kontaktů stačí mobil, e-mail, blog, skype, ICQ, chat popř. facebook a další. Internet skutečně mimořádně ulehčil lidskou komunikaci, ale zároveň ji degradoval. Vlivní a oblíbení žáci třídy mohou s pomocí učitele pomáhat zlepšovat přímý kontakt mezi členy třídy ve prospěch učitelovy pedagogické strategie. Umění diskutovat (např. o problémech ve sportovním družstvu) a přitom se dívat do očí oponenta vyžaduje nepochybně psychicky i morálně kvalitnějšího žáka v porovnání s těmi jedinci, kteří řeší problémy vzkazem přes e-mail nebo SMS.

Ovlivňování meziosobních vztahů mezi žáky patří k významným činnostem učitele a trenéra. Využívání vlivných a oblíbených žáků učitelem pro tuto činnost umožňuje lépe zvládnout sportovní a další úkoly třídy. Prohloubení individualizace a poznávání osobnosti svěřenců patří mezi primární úlohy učitele i trenéra. K jejich naplnění pomohou – vedle vlastní empirie – psychodiagnostické objektivní prostředky.

Bibliografická citace

Hrabal, V. *Sociometrický – ratingový dotazník*. Bratislava : Psychodiagnostika, 1984.

[jiri.ryba@uhk.cz]

Využití paralympijského sportu boccia¹ v integrované tělesné výchově

Miroslava Spurná, Lucie Rybová, Ondřej Ješina,
FTK UP v Olomouci

Tímto článkem navazujeme na tři části seriálu o aplikovaných pohybových aktivitách ve školní tělesné výchově, které byly publikované v TVSM č. 2, 3 a 5/2009. Zabývaly se jedním ze dvou typů oboustranné integrace, tj. zapojením žáků s tělesným postižením (TP) do pohybových aktivit různého druhu ve vyučovacích hodinách běžné

¹ boccia, bocce, počeštěný výraz „boča“

školní tělesné výchovy (TV) prostřednictvím různých modifikací pohybového programu. Druhým typem oboustranné integrace může být naopak zapojení žáků bez TP do pohybových aktivit primárně určených pro osoby s TP v rámci integrované TV. Význam druhého typu integrace by neměl být opomíjen, neboť pomáhá prostřednictvím pohybových aktivit osob s TP intaktní populaci přiblížit problémy spojené s tělesným postižením a může tak vést ke změnám vnímání osob s TP (Ješina et al., 2008).

Existuje několik druhů boccii:

- a) *běžná bez modifikací* (původně určená pro osoby bez SVP);
- b) *běžná modifikovaná* (přizpůsobená pro účast všech žáků s integrovaným žákem se SVP, pokud je nutná modifikace);
- c) *speciálně modifikovaná*, která je určena původně pro osoby se SVP (resp. zdravotním postižením);
- d) *speciální*, která je od prvopočátku aplikovaná pro osoby se SVP, resp. zdravotním postižením.

Druhy boccii pro osoby s TP jsou založeny na stejných principech jako pro osoby bez TP a mohou se taktéž realizovat na úrovni TV, tělocvičné rekreace či sportu (paralympijské sporty). V současné době mezi paralympijské sporty patří cca 18 sportů, které vycházejí ze sportů pro osoby bez postižení (atletika, basketbal na vozíku, cyklistika, fotbal pro 5, fotbal pro 7, jachting, jezdectví, judo, lukostřelba, plavání, ragby na vozíku, sportovní střelba, stolní tenis, šerm na vozíku, tenis na vozíku, veslování, volejbal vsedě, vzpírání, běžecké lyžování, biatlon, curling vozíčkářů, sjezdové lyžování, sledge hokej) a dva unikátní paralympijské sporty (boccia a goalbal). Tyto pohybové aktivity mohou atraktivně doplňovat běžné kurikulum školní TV a současně působit na výchovnou, vzdělávací a postojovou složku žáků bez postižení ve směru k osobám s TP.

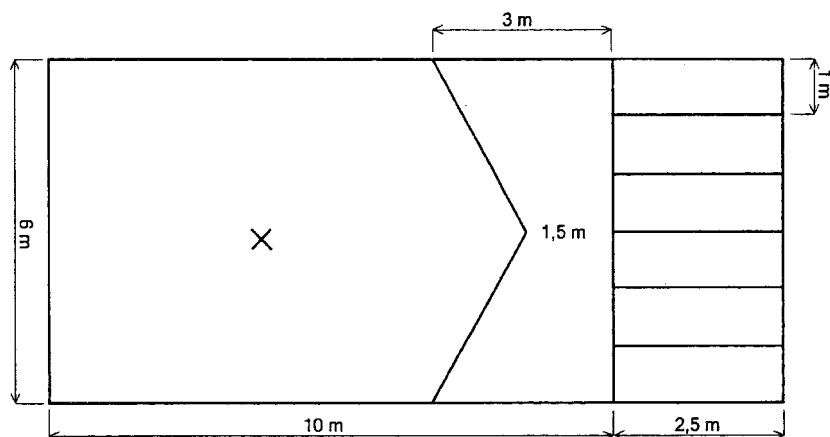
Co je to boccia?

Boccia patří podle Táboorského (2007) do kategorie cílových sportů. Je určena pro úspěšné zapojení i osob s vážnou funkční poruchou, jako je např. dětská mozková obrna či jiná postižení s těžkými pohybovými dysfunkcemi všech končetin (kvadruplegií či kvadruparézou) do vyučovacích hodin TV. Umožňuje těmto osobám soutěžit na stejné úrovni s ostatními a díky své přizpůsobivé povaze je současně ideální pohybovou aktivitou pro TV, tělocvičnou rekreaci s integračními záměry až po sportovně soutěžní pojetí národního i mezinárodního charakteru. Boccia je svou podobou blízka francouzské pétanque či anglickému lawn bowling.

Hrací plocha pro boccii (*obr. 1*) má rozměry 12,5 x 6 m, povrch hřiště musí být rovný a hladký. Při utkání soutěží proti sobě jednotlivci, páry nebo družstva. K soutěži je potřeba šest červených, šest modrých míčků a jeden bílý cílový míček, zvaný "jack".

Soutěž začíná vhozením jacku do hracího pole. Cílem každého účastníka je umístit míčky své barvy co nejbližší cílovému míčku. Míčky můžeme k cílovému míčku hodit přímo nebo k němu přituknout míček jiným míčkem nebo přituknout cílový míček do blízkosti svých míčků či odrazit soupeřův míček dále od cílového.

Po skončení směny (setu) se sčítají všechny míčky, které jsou blíže cílovému míčku než nejbližší míček soupeře. Za každý takový míček je jeden bod. Pokud jsou dva míčky ve stejné vzdálenosti, dostávají oba soutěžící po bodu. Soutěže jednotlivců a družstev či dvojic (párů) probíhají vždy ve čtyřech směnách, soutěže trojic (týmů) probíhají v šesti směnách. Hráči se střídají ve vřazování cílového míčku na hrací plochu v každé směně. Jestliže je po skončení utkání stav nerozhodný, přidává se rozhodující směna, tzv. tie-break. Jednotlivci, kterým jejich pohybové omezení neumožňuje samostatně odhazovat míček, mohou využít asistenta se speciální rampou či rourou, pomocí které se míčky umísťují do hracího pole. Asistent je otočen zády k hracímu poli, pouze poslouchá a vykonává instrukce k nastavení rampy do takové pozice, ze které bude nevhodnější míček vypustit. Cílem každého účastníka je získat co největší počet bodů, což vyžaduje často určitou strategii plánování.

Obr. 1 Hrací plocha pro bocciu

V následujícím textu uvádíme možné modifikace boccií a následně i příklady jednodušších průpravných soutěží, vyžadujících cílovou přesnost dovedností. Jsou využitelné v podmínkách TV i tělocvičné rekreace.

Modifikace boccií

Při úpravě nesmíme zapomenout na jeden ze základních principů modifikací, a to je nenarušení integrity, vlastní podstaty dané pohybové aktivity. Boccia je testem svalové

kontroly a přesnosti a vyžaduje velkou míru soustředění. Hlavní dovednosti, které se při ní uplatňují, jsou náročná odhad, přesnost a soustředěnost. V soutěži týmů je zapotřebí týmové spolupráce a taktického myšlení. Při realizaci klasické či upravované boccie je jednou z nezbytných podmínek zajištění rovné a tvrdé hrací plochy (tělocvična, hřiště). Při klasické podobě je možné modifikovat následující aspekty:

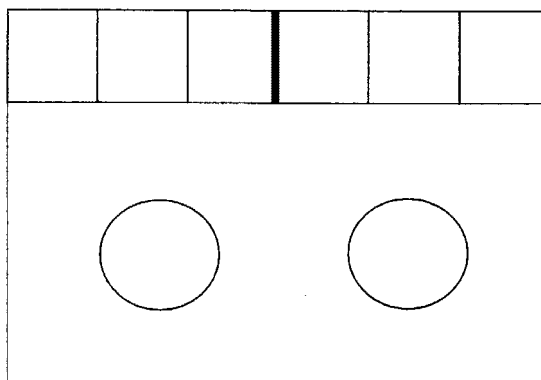
- a) Didaktický styl: přenesení odpovědnosti na žáky v průběhu utkání tým, že umožníme účastníkům zvolit si kapitána týmu, který během utkání bude rozhodovat o pořadí odhazujících hráčů; žáci se mohou podílet na utkání i jako rozhodčí.
- b) Vybavení: vedle míčků určených přímo pro boccii je možné použít alternativní podoby míčků z různých materiálů (např. papírové koule, pytlík s fazolemi apod.).
- c) Cíl hodu (terč): namísto klasického bílého „cílového“ míčku lze použít i jiné varianty, jako např. obrázky či tvarové výseče s daným bodovým ohodnocením, kuželky, kelímky apod.
- d) Způsob odhodu míčku: hráč může míček odhodit, poslat, odkopnout či poslat pomocí speciálních ramp nebo rour, přičemž si navzájem ostatní asistují.
- e) Velikost soutěžní plochy: vzdálenost mezi hráčem a cílem se může zkracovat nebo prodlužovat.
- f) Bodovací systém: počet přidělovaných bodů se může proměňovat.

Uvedené modifikace slouží jen jako názorný příklad, rozhodně nejsou limitující. Učitel může ve spolupráci se svými žáky vymýšlet další možné varianty.

Příklady průpravných soutěží

Na podporu osvojení finální podoby boccie je vhodné zařadit průpravné soutěživé činnosti, které vyžadují specifické dovednosti.

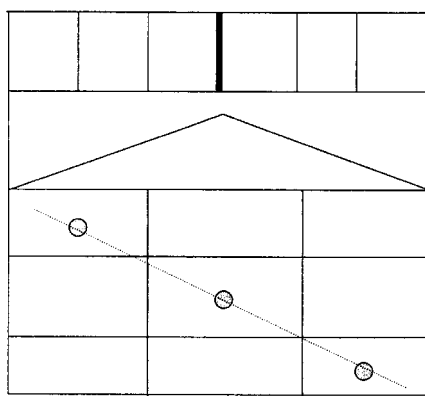
Vhazování do kruhu

Obr. 2 Hrací plocha pro vhazování do kruhu

Vytvoříme družstva červených a modrých (dvojice, trojice). Červení mají červené míčky, modří modré. Před družstvy v různé vzdálenosti jsou vyznačeny kruhy, odpovídající barvě družstva. Body pro družstvo se získávají zásahem míčku do stejné barevného kruhu (1 bod), nebo vyražením míčku z kruhu svého soupeře (2 body). Cílem závodu je získat co nejvíce bodů.

Piškvorky

Obr. 3 Hrací plocha pro piškvorky

Vytvoříme družstva A (červené míče) a B (modré míče). V každém týmu mohou být opět dvojice či trojice soutěžících. Soutěžní plochu rozdělíme na devět polí, do kterých se každé družstvo snaží trefovat své míče tak, aby míče stejné barvy spojily jednotlivá políčka v přímce po třech polích. Za každé propojení tří polí získává dané družstvo tři body. Je možné vyrážení míčů soupeře měnit jeho skóre.

Závěr

Boccia a její modifikace jsou původně určeny pro osoby s nejtěžšími typy tělesného postižení, především s dětskou mozkovou obrnou (DMO). Přesto bývá velmi často oblíbená i u hráčů bez postižení. Vzhledem k možnostem využití i modifikovaného sportovního náčiní se boccia jeví jako finančně dostupná pohybová aktivita, kterou lze využívat jak v TV na všech stupních škol, tak i u dospělých. Vzhledem k tomu, že existuje jen málo pohybových aktivit, vhodných (vzhledem ke zdravotním rizikům) např. pro žáky se zdravotním postižením, ale i znevýhodněním, kteří bývají často osvobodováni z TV, je boccia jistou alternativou, při které mohou také zažít pocit vítězství, principy fair play atd.

Bibliografické citace najdete na [<http://www.ftvs.cuni.tvsm/index.php?c=9>].

[ondra.ftk@centrum.cz]